

Mål C-45/23

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

31 januari 2023

Domstol som begär förhandsavgörande:

Nederlandstalige Ondernemingsrechtbank Brussel (Belgien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

19 januari 2023

Kärande:

A

B

C

D

Svarande:

MS Amlin Insurance SE

Saken i det nationella målet

Talan som väckts av kändena mot svaranden, försäkringsgivare för en researrangör på obestånd, med yrkande om återbetalning av det belopp för resan, jämte ränta, som kändena har betalat till den researrangör med vilken de ingått ett paketreseavtal, vilken förklarats vara på obestånd efter det att kändena sagt upp avtalet på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter, men innan återbetalningen av de belopp som kändena hade rätt till. Kändena har gjort gällande att dessa belopp omfattas av försäkringsavtalet mellan researrangören och svaranden. Svaranden har vägrat att betala dessa belopp med motiveringen att paketreseavtalet inte upphörde att gälla till följd av researrangörens obestånd, utan sades upp av kändena.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Begäran enligt 267 FEUF.

Fråga som har hänskjutits för förhandsavgörande

Ska artikel 17.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG tolkas så, att den obligatoriska säkerhet som föreskrivs i denna bestämmelse även gäller för återbetalning av alla betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning, när resenären säger upp paketreseavtalet på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter, i den mening som avses i artikel 12[.2] i samma direktiv, och researrangören försätts i konkurs efter det att paketreseavtalet av ovannämnda skäl upphört att gälla, men innan dessa belopp verkligen återbetalats till resenären, vilket innebär att resenären drabbas av en ekonomisk förlust och följaktligen bär en ekonomisk risk om researrangören försätts i konkurs?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2302 av den 25 november 2015 om paketresor och sammanlänkade researrangemang, om ändring av förordning (EG) nr 2006/2004 och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU samt om upphävande av rådets direktiv 90/314/EEG (nedan även kallat paketresedirektivet), särskilt skälen 1, 3, 39 och 40, artiklarna 17.1 och 12.2,

Rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang, särskilt artikel 7.

Anförda nationella bestämmelser

Wet van 21 november 2017 betreffende de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten (lag av den 21 november 2017 om försäljning av paketresor, sammanlänkande researrangemang och resetjänster) (*Belgisch Staatsblad* av den 1 december 2017) (nedan även kallad paketreselagen), särskilt artiklarna 30 och 54 första meningen,

Koninklijk besluit van 29 mei 2018 betreffende de bescherming tegen insolventie bij de verkoop van pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen en reisdiensten (kunglig förordning av den 29 maj 2018 om skydd mot obestånd vid paketresor, sammanlänkande researrangemang och resetjänster) (*Belgisch Staatsblad* av den 11 juni 2018) (nedan även kallad KB), särskilt artiklarna 10, 12.1 och 13.1.

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Kärandena är konsumenter, medan svaranden är försäkringsgivare för researrangören Exclusive Destinations NV, som hamnat på obestånd.
- 2 Den 13 november 2019 ingick den första käranden via återförsäljaren Selectair Inter-Sun Reizen BVBA ett paketreseavtal med Exclusive Destinations NV till ett totalt pris av 36 832,00 euro. Paketresan skulle äga rum år 2020.
- 3 På grund av covidpandemin ombokades resan till november 2020. Enligt den nya beställningssedeln uppgick det justerade priset för resan till 46 428,00 euro och betalades det ursprungliga beloppet på 36 832,00 euro till researrangören.
- 4 I oktober 2020 frågade återförsäljaren, på arrangörens begäran, kärandena om de på grund av covidåtgärderna kunde tänka sig att skjuta upp resan ännu en gång. Kärandena svarade att de inte ville detta, varefter återförsäljaren begärde att arrangören skulle säga upp avtalet och återbetala hela beloppet. Arrangören bekräftade att den skulle vidta de åtgärder som krävdes.
- 5 Genom dom av den 8 december 2020 förklarade Ondernemingsrechtbank Gent (handelsdomstolen i Gent) att arrangören var på obestånd.
- 6 Den 9 december 2020 återbetalade återförsäljaren 4 151,00 euro, som ännu inte hade betalats till arrangören.
- 7 Den 22 januari 2021 anmodades svaranden att återbetala det belopp som betalats för resan. Svaranden vägrade att göra detta med motiveringen att den omständigheten att resan inte hade genomförts berodde på kärandena och inte på arrangörens obestånd.
- 8 Den 29 april 2021 väckte kärandena talan vid den hänskjutande domstolen och yrkade att det belopp som betalats för resan skulle återbetalas.
- 9 Svaranden har yrkat att domstolen ska ogilla kärandenas talan.

Parternas huvudargument

- 10 Till stöd för sin talan har kärandena gjort gällande att det framgår av lydelsen av det försäkringsavtal som ingåtts mellan MS Amlin Insurance SE och Exclusive Destinations NV att Exclusive Destinations utblivna återbetalning omfattas av avtalet. Kärandena har bland annat hänvisat till artikel 1.1 i de allmänna försäkringsvillkoren, i vilken föremålet för försäkringen beskrivs på följande sätt: *"Föremålet för försäkringsavtalet är, i enlighet med reselagen och KB (artikel 8), i händelse av den försäkrades obestånd: a. återbetalning till resenären av de belopp som betalats till den försäkrade vid eller efter ingåendet av ett paketreseavtal ..."*. Enligt kärandena innebär denna bestämmelse att alla belopp som har betalats till arrangören, och som denne är skyldig att återbetala, omfattas av försäkringen.

- 11 Svaranden har bestritt att kändenas situation omfattas av försäkringsavtalet, eftersom försäkringen endast omfattar återbetalning av det belopp som betalats för resan när resan inte kan genomföras till följd av arrangörens obestånd.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 12 För att avgöra om den skada som kändena lidit omfattas av försäkringsavtalet mellan svaranden och arrangören har den hänskjutande domstolen analyserat bestämmelserna i paketresedirektivet och de nationella bestämmelserna om skydd mot obestånd.
- 13 För det första hänvisar den hänskjutande domstolen till artikel 17.1 i paketresedirektivet, enligt vilken medlemsstaterna ska se till att arrangörer som är etablerade på deras territorium ställer säkerhet för återbetalning av alla betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning i den mån som de relevanta tjänsterna inte fullgörs som en följd av arrangörens obestånd. I skälen 39 och 40 preciseras dessutom att det står medlemsstaterna fritt att välja hur skyddet vid obestånd ska anordnas, men att de ska se till att detta skydd görs tillgängligt så snart resetjänsterna, till följd av arrangörens likviditetsproblem, inte fullgörs, inte kommer att fullgöras eller kommer att fullgöras endast delvis, och att skyddet bör omfatta de förutsebara betalningsbelopp som berörs av arrangörens obestånd.
- 14 Härav drar den hänskjutande domstolen slutsatsen att den säkerhet som föreskrivs i artikel 17.1 i paketresedirektivet endast är obligatorisk om de berörda tjänsterna inte kan tillhandahållas som en följd av arrangörens obestånd. I detta direktiv föreskrivs således inte någon obligatorisk säkerhet när tjänsterna inte kan tillhandahållas av andra skäl än arrangörens obestånd, till exempel när resenären säger upp reseavtalet enligt artikel 12.2 i direktivet på grund av oundvikliga eller extraordinära omständigheter på resmålet eller i dess omedelbara närhet och som väsentligen påverkar fullgörandet av paketresan. I så fall har resenären rätt till full återbetalning av alla betalningar som gjorts för paketresan.
- 15 Vad gäller paketreselagen, som har införlivat paketresedirektivet, konstaterar den hänskjutande domstolen för det första att artikel 54 första meningen – i vilken det föreskrivs att arrangörer och återförsäljare som är etablerade i Belgien ska ställa säkerhet för återbetalning av alla betalningar som gjorts av resenärer eller för deras räkning, i den mån som tjänsterna i fråga inte tillhandahålls som en följd av deras obestånd – i stort sett har samma lydelse som artikel 17.1 i paketresedirektivet och att denna bestämmelse inte ger ett mer omfattande skydd än direktivet. Den hänskjutande domstolen hänvisar vidare till artikel 30 i paketreselagen, enligt vilken resenären har rätt att säga upp paketreseavtalet ”i händelse av oundvikliga eller extraordinära omständigheter på resmålet eller i dess omedelbara närhet som väsentligen påverkar fullgörandet av paketresan, eller som väsentligen påverkar transporten av passagerare till resmålet”. I det fallet har resenären med stöd av denna bestämmelse även rätt till full återbetalning av det belopp som betalats för paketresan. Denna text är således jämförbar med texten i

artikel 12.2 i paketresedirektivet. Slutligen påpekar den hänskjutande domstolen att återbetalningarna i artikel 13.1 KB begränsas till ”alla belopp som de återbetalningsberättigade har betalat till näringsidkaren för den resa som omfattas av reseavtalet när detta inte fullgörs som en följd av näringsidkarens obestånd eller alla belopp som betalats för resetjänster som inte tillhandahålls som en följd av näringsidkarens obestånd”. Mot bakgrund av det ovan anförda drar den hänskjutande domstolen slutsatsen att den obligatoriska säkerheten vid obestånd ges samma innebörd i paketreselagen och KB som i paketresedirektivet.

- 16 Den hänskjutande domstolen anser därför att det lagstadgade obligatoriska skyddet mot obestånd, enligt gällande rätt, inte gäller för en resenär som befinner sig i samma situation som kändandena, i vilken resenären har rätt till återbetalning av det belopp som denne har betalat för resan om paketreseavtalet har sagts upp på grund av oundvikliga eller extraordinära omständigheter, men inte erhåller någon återbetalning eftersom arrangören förklarades vara på obestånd efter det att avtalet sagts upp och före återbetalningen av det belopp som betalats för resan. De faktiska omständigheterna i målet utgör därför inte heller en skada som omfattas av försäkringen, varför talan saknar grund.
- 17 Den hänskjutande domstolen är emellertid osäker på huruvida ovannämnda bedömning är riktig och på omfattningen av det skydd som föreskrivs i artikel 17.1 i paketresedirektivet.
- 18 Mot bakgrund av att direktivets allmänna syfte är att bidra till uppnåendet av en hög konsumentskyddsnivå vill den hänskjutande domstolen för det första få klarhet i huruvida det verkligen rör sig om ett fullständigt skydd mot arrangörens obestånd i den mening som avses i skäl 39 i direktivet, som bidrar till konsumentskyddet.
- 19 Under tiden rådets direktiv 90/314/EEG av den 13 juni 1990 om paketresor, semesterpaket och andra paketarrangemang, vilket upphävdes genom paketresedirektivet, var i kraft slog Europeiska unionens domstol fast att syftet med skyddet mot obestånd var att skydda konsumenterna mot de ekonomiska risker som är förbundna med arrangörens obestånd, vilka följer av att resenären betalar resan innan paketreseavtalet fullgörs. Målet för skyddet är att resenären vid arrangörens obestånd ska ha rätt till återbetalning av de belopp som resenären redan har betalat (se dom av den 8 oktober 1996, Dillenkofer, C-190/94, EU:C:1996:375, punkt 42, dom av den 14 maj 1998, Verein für Konsumenteninformation, C-364/96, EU:C:1998:26, punkt 18, dom av den 16 februari 2012, Blödel-Pawlik, C-134/11, EU:C:2012:98, punkt 19, dom av den 1 december 1998, Rechberger m.fl., C-140/97, EU:C:1999:306, punkt 74, och dom av den 10 juli 2019, HQ m.fl., C-163/18, EU:C:2019:585, punkt 41). Vad gäller artikel 7 i direktiv 90/314/EEG har Europeiska unionens domstol dessutom slagit fast att garantin avseende ”återbetalning av erlagda belopp” rör de fall där arrangörens konkurs uppkommer efter det att paketreseavtalet ingåtts och innan detta hunnit verkställas (se dom av den 14 maj 1998, Verein für Konsumenteninformation, C-364/96, EU:C:1998:26, punkt 19).

- 20 Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida den omständigheten att resenärerna i kändenas situation inte åtnjöt skydd vid obestånd bidrar till att främja konsumenternas intressen och en hög konsumentskyddsnivå.
- 21 För det andra uppkommer enligt den hänskjutande domstolen frågan huruvida de aktuella bestämmelserna ger upphov till särbehandling.
- 22 Den hänskjutande domstolen har angett att den resenär vars resa inte kan genomföras på grund av att arrangören hamnat på obestånd före resan i princip drabbas av en ekonomisk förlust, eftersom resenären förlorar det belopp som betalats för resan, men att resenärer som har rätt till full återbetalning av det pris som betalats för resan till följd av att paketreseavtalet har sagts upp på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter också drabbas av en ekonomisk förlust när arrangören hamnar på obestånd efter det att paketreseavtalet har sagts upp, men innan det belopp som betalats för resan har återbetalats till resenären.
- 23 Även om båda kategorier av resenärer således bär samma risk omfattas enligt paketresedirektivet endast den förstnämnda kategorien av det obligatoriska skyddet vid arrangörens obestånd.
- 24 Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida denna särbehandling är motiverad. Den påpekar att situationerna för dessa båda kategorier skiljer sig åt på vissa punkter, men även överlappar varandra. En arrangörs obestånd gör det definitivt omöjligt att fullgöra ett paketreseavtal, medan de oundvikliga och extraordinära omständigheterna i allmänhet är av tillfällig karaktär. Dessutom är den omständigheten att paketreseavtalet inte har fullgjorts som en följd av obestånd en situation som resenären ofrivilligt ställs inför och som denne inte kan påverka. Det motsatta är fallet när resenären själv beslutar sig för att säga upp paketreseavtalet på grund av oundvikliga och extraordinära omständigheter. Även detta beslut är emellertid en följd av en ofrivillig och oundviklig situation för resenären, precis som vid obestånd. För den första kategorin resenärer gäller slutligen fortfarande paketreseavtalet, medan paketreseavtalet för den andra kategorin upphörde att gälla innan arrangören hamnade på obestånd. Den hänskjutande domstolen är därför osäker på huruvida nämnda omständigheter motiverar en skillnad i behandling.